

вони отримуватимуть насолоду від спільної творчості, глибше розумітимуть музику.

Перспективи подальших досліджень в даному напрямку. Актуальність проблеми для сучасної системи освіти передбачає продовження дослідження, а отримані висновки – перевірки і впровадження у навчально-виховний процес.

Література

1. Вопросы вокально-хорового воспитания школьников / Под ред. Г. П. Стуловой. – М., 1983. – 160 с.
2. Коломоець О. М. Хорознавство: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2001. – 168 с.
3. Левидов И. И. Детское пение и охрана голоса детей. – М.: Просвещение, 1986. – 216 с.
4. Лукашин А., Перепелкина Л. Вокальные упражнения на уроках пения в общеобразовательной школе. – М.: Музыка, 1964. – 125 с.
5. Менабени А. Г. Вокальные упражнения в работе с детьми // Музыкальное воспитание в школе. – 1978. – №13.

Ю.С.Коровкіна

ПРЕВЕНТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ФАКТОР ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ПІДЛІТКІВ

В статье рассматриваются вопросы превентивной деятельности как фактора предупреждения девиантного поведения подростков, а также основы профилактики девиантного поведения.

In clause is considered questions prevention of activity as factor of the prevention deviation of behaviour of the teenagers, and also basis of preventive maintenance deviation of behaviour.

Проблема превентивності завжди була і є пріоритетною в системі психолого-педагогічних, медичних, правових, соціологічних досліджень у різних країнах світу. На Україні ця проблема набуває особливої гостроти, оскільки молодь формується в складних соціокультурних умовах економічних і політичних суперечностей, невірноваженості соціальних процесів, криміногенності суспільства.

Взагалі превентивна педагогіка – це галузь педагогічних знань, спрямована на вирішення проблем формування і розвитку особистості за допомогою особистісно-орієнтованого педагогічного впливу і взаємодії на основі врахування індивідуальних, вікових особливостей, мотиваційних, ціннісних орієнтацій підлітка.

Мета даної статті: розкрити фактори попередження девіантної поведінки підлітків на основі проведення превентивної діяльності з ними, розкриття корекційної роботи з важковихованими підлітками.

Дана проблема цікавить багатьох сучасних педагогів, психологів, соціологів, серед них можна виділити: Є.В. Змановська, А.Й. Капська, Л.В. Кондрашова, І.М. Пінчук, М.В. Шакурова та інші.

На Україні розроблено “Концепцію превентивного виховання”, яка побудована на відмові від методологічної ортодоксальності і переході до новітніх гуманістичних соціальних технологій, спрямованих на допомогу особистості у вирішенні нею як індивідуальних, так і соціальних проблем на основі соціально значущої системи цінностей.

У багатьох дослідників термін превентивності розглядається як “попереджувальний” (запобіжний, захисний) і стосується профілактики девіантної, деліквентної, суїцидальної, адиктивної поведінки. А саме, всіх видів антисоціальної поведінки, що виражають порушення позитивних якостей особистості підростаючого покоління.

У “Концепції” зазначено, що *превентивне виховання* – це комплексний вплив на особистість у процесі її активної динамічної взаємодії із соціальними інституціями, спрямованої на фізичний, психічний, духовний, соціальний розвиток особистості, вироблення в неї імунітету до негативних впливів соціального оточення, профілактику і корекцію асоціальних проявів у поведінці дітей і молоді, на їх допомогу і захист [4,92].

Л.В. Кондрашова виділяє *превентивну педагогіку* як науку, що вивчає особистість, соціально і особистісно детерміновану діяльність, яка характеризується педагогічним цілеполяганням, взаємодією, співпрацею і співробітництвом в

системі “вчитель–учень”, діяльність на залучання підростаючого покоління до життя у суспільстві [3, 8].

Особливістю превентивної педагогіки є орієнтація людини на процеси соціалізації, культурної ідентифікації, індивідуалізації, тобто на процеси, що спрямовані на самоствердження та самовираження особистості підлітка у суспільстві. *Мета превентивного виховання* полягає у досягненні сталої відповідальної поведінки, сформованості імунітету до негативних впливів соціального оточення.

За “Концепцією” превентивне виховання здійснюється на трьох рівнях:

- 1) Раннє, або первинне, превентивне виховання (соціально-педагогічна профілактика);
- 2) Вторинне превентивне виховання (превентивна допомога і корекція);
- 3) Третинне превентивне виховання (адаптація, реабілітація і ресоціалізація) [4, 95].

Згідно цього положення дослідники здійснюють превентивну діяльність у відповідності до належності підлітка до тієї чи іншої групи.

Більшість дослідників поділяють підлітків на чотири групи за ступенем занедбаності:

1. *Важковиховані діти*, які байдуже ставляться до навчання, періодично порушують правила поведінки і дисципліну. Їм властиві: грубощі, брехливість, нечесність тощо.
2. *Педагогічно занедбані підлітки*, які негативно ставляться до навчання й суспільно корисної діяльності. Вони систематично порушують дисципліну й правила поведінки, постійно проявляють негативні моральні якості особистості, постійно проявляють негативні моральні якості особистості.
3. *Підлітки-правопорушники*, які перебувають на обліку в інспекції у справах неповнолітніх або направлені до спецшкіл і спеціальних професійно-технічних училищ.
4. *Неповнолітні злочинці*, які скоїли кримінальні злочини, порушили правові норми й направлені судом до виправно-трудова колоній.

Е.В.Змановська зіставивши класифікації поведінкових девіацій, виділяє основні варіанти соціальної поведінки:

1. Нормативна поведінка (“стандартна”) – відповідає соціальним нормам, характерна для більшості людей, викликає схвалення і приводить до нормальної адаптації. В цілому вона адекватно ситуації, продуктивно, хоче й може бути позбавлено індивідуальності.

2. Маргинальна (погранична) поведінка – знаходиться на самій крайній межі соціальних норм, розвиває і розширює межі норм, викликає напругу в оточуючих людей.

3. Нестандартна (“ненормативна”) поведінка – виходить за рамки прийнятих у даному суспільстві у теперішній час норм, притаманна меншій кількості людей. Проявляється у двох основних формах:

- креативна (творча) поведінка – реалізує нові ідеї, самобутньо, продуктивно, прогресивно, може приводити до змін самих норм, у ряді випадків викликає опір оточуючих;
- девіантна (відхиляюча) поведінка – непродуктивно, деструктивно чи аутодеструктивно, викликає несхвалення оточуючих і соціальну дезадаптацію.

4. Патологічна поведінка – це поведінка, що відхиляється від норм медицини, проявляється у формі конкретних симптомів, понижує працездатність і продуктивність особистості, викликає співчуття чи страх оточуючих. У ряді випадків патологічна поведінка неадекватна ситуації, некритично і супроводжується соціальною дезадаптацією [1, 38-39].

Робота з важковихованими підлітками базується на принципі подвійного і протилежно спрямованого педагогічного впливу: блокування негативного і посилення, розвиток позитивного у підліткові.

А.Й.Капська вважає, що сутність перевиховання можна уявити шляхом вирішення головних суперечностей у внутрішньому світі дитини:

- суперечність між подвійними позитивними якостями і основними особистісними недоліками;

- зіткнення між негативними якостями, вирішення якого відбувається з великими труднощами і потребує тривалого педагогічного впливу;
- суперечність між потребами позитивних вражень, сприятливим станом у колективі і негативними якостями, які заважають зайняти певне місце, засвоювати авторитет;
- суперечність між поставленими цілями і результатами діяльності щодо їх досягнення, тобто між свідомістю і поведінкою, між бажаним, очікуваним і досягнутим [2,137].

Звідси можна зробити висновок, що розуміння природи порушення поведінки відбувається там, де природні суперечності між ставленням до світу і до власного "Я" стають конфліктними, поглиблюються та загострюються, а не вирішуються, з'являються внутрішні суперечності та передумови для порушення звичної поведінки та появи девіантної чи деліквентної, а потім до появи вже сталих девіацій.

Л.В.Кондрашова стверджує, що превентивна діяльність педагогів повинна починатися з вивчення і виявлення всіх факторів, які позитивно впливають на закріплення шкідливих звичок у свідомості підлітків, виступають основою їх девіантної поведінки.

Аналіз результатів наукових досліджень свідчить про сукупність факторів, що сприяють девіантній поведінці підлітків. Л.В.Кондрашова виділяє наступні фактори:

1. Біологічні фактори. Доведено, що на генетичному рівні дитині можуть передаватися схильність до алкоголізації, наркотизації, визначеним особливостям функціонування нервової системи, акцентуаціям характеру, до психічних і фізичних захворювань, інтелектуальній нерозвиненості.

Порушення в розвитку особистості зумовлені біологічними факторами, можуть коректуватися, значною мірою, соціально-психологічними обставинами. Ускладнення в розвитку можуть стимулюватися закріпленням у школярів асоціальної поведінки. Воно виступає як результат порушення особистісної структури людини. Завдання педагога в тому, щоб забезпечити можливість повноцінного індивідуального розвитку особистості учня. Необхідно сформувати у підлітка вміння

протистояти впливу оточуючого середовища, що травмує, навчити юнака способам побудови гідного життя.

2. Соціально-психологічні фактори. До їх складу відносять:

- родину з деструктивним стилем поведінки батьків;
- навчально-виховні заклади соціальної допомоги дітям, що залишилися без батьків;
- загальноосвітню школу;
- неформальні об'єднання неповнолітніх;
- алкоголізм і наркоманію серед молоді, що навчається;
- негативні соціальні тенденції, що пов'язані з економічними кризами і політичними реформами [3].

Дефекти особистісного та інтелектуального розвитку, що не скориговані своєчасно, є причиною поведінки, що відхиляється від норм моралі, яка поступово переростає у девіантну і деліквентну поведінку школярів.

Останнім часом зростає число дітей з девіантною поведінкою, причиною такого явища є їх шкідливі звички та вчинки, особливо потреба у добуванні засобів на харчування і лікування членів родини. Гостро ці проблеми стоять у багатодітних сім'ях, а також там, де відсутні батьки та особи, що їх замінюють. Все це дозволяє зробити висновок, що нерідко фактором, що виступає причиною відхиляючої поведінки, виступає родина.

Таким чином, відхилення поведінки учнів від загальноприйнятих норм у суспільстві, відбувається в результаті неправильного розвитку особистості і несприятливих ситуацій, у яких іноді опиняються підлітки у повсякденному житті. Потрапляючи у складні ситуації, не маючи певного досвіду виходу з неї, підліток використовує будь-які засоби для самоствердження і збереження власної гідності та статусу у колективі ровесників.

Література

1. Змановская Е.В. Девиантология: (Психология отклоняющегося поведения): Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М.: Издательський центр «Академия», 2003. – 288 с.

2. Капська А.Й. Соціальна робота: деякі аспекти роботи з дітьми та молоддю: Навчально-методичний посібник. – К.: УДЦССМ, 2001. – 220 с.
3. Кондрашова Л.В. Превентивная педагогика: Учебное пособие. – Кривой Рог: КДПУ, 2004. – 304 с.
4. Концепція превентивного виховання дітей і молоді //Робоча книга вихователя. Видання доповнене. Укладачі: О.І. Тимчишин, В.І. Уруський. – Тернопіль: Астон, 2001. – С. 90 – 98.
5. Шакурова М.В. Методика и технология работы социального педагога: Учебное пособие для студентов высших пед. учебн. заведений. – М.: Издательский центр “Академия”, 2002. – 272 с.

В.Марчик, И.Минжорина, Н.Макаренко

ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА ЧЕЛОВЕКА И ОБЩЕСТВА

У статті розглядається проблема низького рівня особистих потреб та бажань людини у використанні засобів фізичної культури в умовах сьогодення. Запити суспільства, що орієнтовані на особистість людини, а не на рівень її фізичного розвитку, виступають стимулюючим фактором в активізації його фізкультурної діяльності.

In the article the story goes about the problem of the down level of private needs and wishes of a person in using means of physical culture nowadays. Society's needs, which are directed on a personality, but not on the level of his/her physical development, run out to be the motivating, factor in energization of his/her physical activity.

Для физической культуры родовым понятием является понятие культура. Понятие культуры имеет множество дефиниций, среди них такие, как: способ и качественная сторона деятельности человека и всего общества по освоению, созданию, хранению и распространению материальных и духовных ценностей; все созданное с помощью творческого мышления, т.е. разума человечества, способствующее утверждению разумных общественных отношений [2]; заключающая в себе высшие духовные переживания...